

Korset och Kronan

Nr 142/2023

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

Rättfärdiggörelsen genom tron

Förkortningar:

Apol = Apologin till Augsburgska bekännelsen.

SKB = Svenska kyrkans bekännelseskriter 1957

Trigl = Concordia Triglotta 1921

Citat från min egen övers. från tyska texten.

Vår bekännelse och tron

En god biblisk predikan bör framför allt innehålla en rätt undervisning om tron. Melancton skriver i Apologin:

Men i vår kyrka predikas det mycket flitigt om följande nödvändiga stycken: den rätta boten, gudsfruktan, vad tron är, kunskapen om Kristus och rättfärdigheten som kommer av tron. Man undervisar också om hur samvetet får tröst i prövningarna och hur tron måste övas i anfäktelsen. (Apol 15:43, SKB 233, Triglot. 326).

Det som saknades under senmedeltiden var framför allt en rätt förståelse av *rättfärdiggörelsen genom tron*. Man undervisade mycket om lagen, men evangelium hade blivit undanträngt och bortskymt. Man uppfattade evangeliet som en ny lag som

Kristus kommit med i bergspredikan. I och med att lagen och kärleken blandades in i rättfärdiggörelsen fanns inte längre någon sann, biblisk tröst för bekymrade samveten.

Luthers tornupplevelse

I klostret (från 1505 och framåt) brottades Luther mycket med frågan om hur han skulle kunna få en nådig Gud. Delvis fick han hjälp genom Augustinerordens general *Staupitz*, som många gånger kom med tröstande ord i bikten. Läsningen av Augustinus skrifter betydde också mycket för Luther liksom några av de medeltida mystikerna. Men han kom ändå inte fram till någon klar lära om vad evangelium verkligen är förrän långt senare. När Luther år 1512 blev teologie doktor i Wittenberg började han på allvar föreläsa om Bibeln och dess innehåll, och det gjorde att han kom att brottas intensivt med många bibelord. Särskilt gällde det orden i Romarbrevet om Guds rättfärdighet:

”Rättfärdighet från Gud uppenbaras i evangelium, av tro till tro, som det står skrivet: Den rättfärdige skall leva av

tro" (Rom. 1:17) och "Men nu har utan lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om (Rom. 3:21).

Luther utgick från att Guds rättfärdighet var en aktiv, straffande rättfärdighet så att människan på något sätt måste prestera vad Gud kräver för att hon ska kunna få en nådig Gud.

När Luther hösten 1517 spikade sina 95 teser och sände ut dem var han ännu inte klar i frågan om rättfärdiggörelsen, även om många goda saker fanns med i teserna. Men Luther reagerade mot det sätt man lärde om boten och han ville ha samtal med ledande teologer för att komma till rätta med missbruken. Men resultatet blev att de främsta teologerna (Eck m.fl.) avvisade hans tankar. Detta drev så Luther till ett djupare studium av Romarbrevet. Det var då han gjorde sin avgörande reformatoriska upptäckt. När han en höstkväll ivrigt studerade Paulus ord i sin kammare i klostertornet slog det honom att orden om "Guds rättfärdighet" måste gälla en passiv rättfärdighet, en gåva som Gud skänker till människan för Kristi skull.

Enligt den finske teologen *Uuras Saarnivaara* (1908-1998) måste denna tornupplevelse ha skett i slutet av år 1518. Två saker visar detta:

(1) Luthers förord till hans samlade verk år 1545 och en rad yttranden i bordssamtalen från olika år.

(2) Innehållet i Luthers föreläsningar och skrifter.

Saarnivaara skriver: "Båda sakerna visar på sitt eget sätt odiskutabelt att Luther gjorde sin reformatoriska upptäckt om rättfärdiggörelsen mot slutet av år 1518. Det är detta år som markerar början av

den reformatoriska rörelsen i ordets djupaste mening med dess nyckelord (lösenord) om rättfärdiggörelsen som Guds nådiga tillräknande genom tron. Detta lösenord var okänt innan år 1519." (Luther discovers the Gospel, 1951, s. 122). Även Tom G.A. Hardt anslöt sig eftertryckligt till denna uppfattning.

Vi skall i senare kyrkblad återkomma till Luthers egna ord om den avgörande tornupplevelsen. Det viktiga med året 1518 är att vi från och med slutet av detta år finner Luthers färdiga, klart bibliska undervisning om rättfärdiggörelsen. I tidigare skrifter har han fortfarande kvar en äldre, ännu inte mogen uppfattning, som bl.a. var färgad av mystikernas syn. Det skall också påpekas att även om Augustinus starkt avvisade människans egen medverkan i rättfärdiggörelsen (mot Pelagius) så hade inte heller Augustinus kommit fram till den hela och fulla klarhet som Luther fann i tornupplevelsen.

"Den unge Luther"

De moderna, liberala teologerna vill gärna lyfta fram Luthers tidigare, ofärdiga uppfattning om rättfärdiggörelsen, därför att denna syn passar dem bättre. Man talar då mycket om "den unge Luther" som bättre än den äldre, stelnade och omedgörlige förkämpan för den rätta, bibliska läran. Med hjälp av "den unge Luther" kan man också lättare försvara en ekumenisk syn där skillnaderna mellan konfessionerna suddas ut. Men det är Luther från och med tornupplevelsen som bär fram det fullödiga evangeliet. Det är också denna lära om rättfärdiggörelsen som överallt finns i våra bekännelseskriter.

Till sist ett par citat ur bekännelsen:

CA 4. Om rättfärdiggörelsen.

Vidare lärs att vi inte kan få förlåtelse och rättfärdighet inför Gud genom vår egen förtjänst eller genom egna gärningar och tillfyllestgörelse (fullgörande).

Men vi får syndernas förlåtelse och blir rättfärdiga inför Gud av nåd för Kristi skull genom tron. Det sker när vi tror att Kristus har lidit för oss och att syndernas förlåtelse, rättfärdighet och evigt liv skänks oss för hans skull.

Ty denna tro vill Gud anse och tillräkna som rättfärdighet inför sig, som Paulus säger i Romarbrevet 3-4.

[CA 4:1-3, SKB 58, Trigl. 44]

Ur Apologin, artikel 4

87. Det är framför allt i Romarbrevet som Paulus behandlar denna lära om rättfärdiggörelsen. Han beskriver där hur människan blir from inför Gud och visar att det gäller alla som tror att de har en nådig Gud genom Kristus. Det är genom tron utan egna förtjänster som de blir fromma inför Gud. Och detta väldiga beslut, denna *proposition** sammanfattar huvudsaken i hela brevet, ja, i hela Skriften. I det tredje kapitlet beskriver han det med bestämda och klara ord så här: ”Så framhåller vi nu att människan blir rättfärdig utan lagens gärningar genom tron allena¹” (Rom. 3:28).

[Apol 4a:87, SKB 118, Trigl. 146]

*(*proposition*, ett fast påstående, något man utgår ifrån, t.ex. ett lagförslag)

Forts. i nästa nr

---

¹ Enligt Luthers översättning. Ordet ”allena”, ”ensam” står inte i den grekiska grundtexten, men Luther försvarade i en utförlig skrift sin översättning med att detta är den egentliga innebörden av motsättningen ”genom tron – utan gärningar”.